

TURKIYALIK XATTOT HOFIZ USMON

Qodirov Avazbek Sobitxon o'g'li

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti

“Kitob grafikasi va miniatyura” kafedrası o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada turkiyalik xattot Hofiz Usmon hayoti va ijodi, Hofiz Usmon Usmonli xattot bo'lishi, yozuvni takomillashtirish va sahifa dizayniga klassik yondashuvga aylangan hilye uchun tartib shablonini ishlab chiqishi, mulohaza yuritish va sadoqatni ta'minlash uchun estetik jihatdan tartibga solingan sakkizta alohida qismlarni o'z ichiga olgan dizayn shablони, Payg'ambarning tashqi ko'rinishi va sifatlarini tavsiflovchi hadisga asoslangan matni o'z ichiga olgan xattotlik lavhasi haqida batafsil bayon etilgan.

Kalit so'zlar: *shablon, xattotlik, hilye, klassik yondashuv, xattotlik lavhasi, estetik jihat.*

АННОТАЦИЯ

В этой статье мы даем информацию о жизни и творчестве турецкого каллиграфа Хафиза Османа. Хафиз Осман наиболее известен как османский каллиграф, разработавший шаблон макета для «хилье», который стал классическим подходом к улучшению письма и дизайну страниц. подробно описано.

Ключевые слова: *шаблон, каллиграфия, прием, классический подход, каллиграфический лист, эстетический аспект.*

KIRISH

Usmon Den Ali, 1642-yilda Istanbul tug'ilgan, u kelib chiqishi Darvish edi, Hofiz Usmon nomi bilan ishlagan. Uning otasi Xasseki masjidida muazzim bo'lgan, bu lavozim u va oilasini katta himoya qilishga imkon bergan.

U mohir xattotga aylandi va sultonlarga o'qituvchi bo'ldi Ahmed II, Mustafa II va Ahmed III. Sultonlar tomonidan katta hurmatga sazovor bo'lgan. Mustafa II, rivoyatlarga ko'ra, u ko'pincha uning ishlashini kuzatgan va yozganida siyoh idishini ushlab turgan. Hofiz Usmon, Usmonli xattot bo'lib, yozuvni takomillashtirish va sahifa dizayniga klassik yondashuvga aylangan hilye uchun tartib shablonini ishlab chiqish bilan ajralib turadi. Usmon foydalanmay qolgan oltita yozuvning bir qismini qayta tikladi. Bu yozuvlar poklanish jarayonidan o'tib, “Hofiz Usmon uslubi” nomini oldi. Xattotlarning yosh avlodi bu uslubni ma'qul ko'rdi va u asta-sekin Hamdullaxon uslubini almashtirdi. Uning hilyesi Usmonli dunyosida standart tartib bo'ldi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Hofiz Usmon nafaqat nafis xattot edi, balki kitobalar tuzish bo'yicha ham mohir edi. U kitoba san'atida matnlarni uslubdagi ko'rinishga olib keldi va kitoba dizaynini yangi cho'qqilarga ko'tardi, ko'pincha bitta sahifada turli xil xattotlik uslublarini o'zida mujassam etgan.

Hofiz Usmon bir muncha vaqtdan beri ommabop bo'lgan bunday yozuv matnlarni rasmiy ko'rinishga (dizaynga) kiritdi va tez orada ushbu san'at turi uchun dasturi amal (standart) bo'lib qoldi. Salom boshqa diniy urf-odatlardagi majoziy rasmlar bilan bir xil vazifani bajarib, devor bezaklari yoki sirt bezaklari sifatida ishlatila boshlandi. Ular Payg'ambar ko'rinishlari haqida aniq va badiiy jihatdan jozibali tavsifni o'z ichiga olgan holda, ular Payg'ambarning obrazli tasvirlariga nisbatan qat'iyliklarga rioya qilishdi va uning ko'rinishini tomoshabin tasavvuriga berishdi.

NATIJALAR

Salom o'z ichiga olgan xattotlik lavhasi hadis tasvirlangan asosli yozuv matni Payg'ambar jismoniy ko'rinishi va atributlari. Hofiz Usmon bir muncha vaqtdan beri ommabop bo'lgan bunday yozuv matnlarni rasmiy dizaynga kiritdi va tez orada ushbu san'at turi uchun dasturi amal (standart) bo'lib qoldi. Salom boshqa diniy urf-odatlardagi majoziy rasmlar bilan bir xil vazifani bajarib, devor bezaklari yoki sirt bezaklari sifatida ishlatila boshlandi. Ular Payg'ambar ko'rinishlari haqida aniq va badiiy jihatdan jozibali tavsifni o'z ichiga olgan holda, Payg'ambarning obrazli tasvirlariga nisbatan qat'iyliklarga rioya qilishdi va uning ko'rinishini tomoshabin tasavvuriga berishdi.

Hofiz Usmon Hamdullohning urf-odatlarini, xususan, bekor qilingan bir qator unutilgan kitobalar va sahifalarni qayta tikladi. Uning saqlanib qolgan asarlari orasida nusxalari ham bor. Asosan Qur'oni karim bo'lib, Topkapi saroyi Istanbuldagi muzey kutubxonasi va Nosir D. Xaliliy to'plami. Usmon tomonidan chiqarilgan, Qur'oni karim jildlari o'z davrida eng ko'p yozilgan kitoblar qatoriga kirgan. U yakshanba kunlari kambag'allarga, chorshanba kuni boylarga xat ta'limidan dars berdi.

MUHOKAMA

Hilye - bu Payg'ambarning tashqi ko'rinishi va sifatlarini tavsiflovchi hadisga asoslangan yozuv matnini o'z ichiga olgan xattotlik lavhasi. Hofiz Usmon bir muncha vaqt mashhur bo'lgan bunday yozuv matnlarni rasmiy ko'rinishga (dizaynga) kiritdi va tez orada ushbu san'at turi uchun dasturi amal (standart) bo'lib qoldi. Hilye devor bezaklari yoki sirt bezaklari sifatida ishlatilgan va boshqa diniy urf-odatlardagi

majoziy rasmlar bilan bir xil vazifani bajargan. Ular Payg‘ambar alayhissalomning qiyofasini aniq va badiiy jozibali tasvirlash bilan birga, Payg‘ambarning majoziy tasvirlariga nisbatan qo‘yilgan qat‘iyliklarga rioya qilgan holda, uning tashqi ko‘rinishini tomoshabinning tasavvuriga qoldirishgan.

Hofiz Usmon yakshanba kuni kambag‘allarga, chorshanba kuni boylarga xat ta‘limidan saboq bergan. U umri davomida juda ko‘p xattotlar tayyorlagan bo‘lib, ulardan eng yaxshisi Yedikuleli Seyyid Abdulloh afandi edi. XVII asrning yorug‘lik san‘ati ranglardan ko‘proq foydalanganligi sababli avvalgi namunalardan ajralib turardi. Hofiz Usmon (1642–1698), ning xattotlik o‘lchamlarini ixtiro qildi salom, yoki ko‘rinishini tavsiflovchi yozuv matnini Muhammad alayhissalomga atalgan albomlarda saqlangan yoki devorlarga osib qo‘yish uchun rasmlar kabi hoshiyalangan. Iqtisodiy va ijtimoiy inqiroz madaniy hayotga ta‘sir ko‘rsatdi va bu davrda o‘tmish bilan taqqoslaganda kamroq qo‘lyozmalar ishlab chiqarilgan.

XULOSA

Xulosa o‘rnida shuni aytish joizki, Usmon mohir xattot va kitobot san‘ati ustasi edi. U yozuv matni dizaynini yangi cho‘qqilarga ko‘tardi, ko‘pincha bir sahifada turli xil xattotlik uslublarini o‘z ichiga oldi. Uning asari Usmonli, hilye; mulohaza yuritish va sadoqatni ta‘minlash uchun estetik jihatdan tartibga solingan sakkizta alohida qismlarni o‘z ichiga olgan dizayn shabloni. Qismlar quyidagilardir: Ba makan (muqaddima); Gobek (qorin); Hilol (hilol); Ko‘eler (burchaklar); Ayak (oyat); Etek (oyoq); Koltukar (xiyobonlar) va Pervaz (ramka).

REFERENCES

1. M. Ugur Derman, "Usmonli davrida xattotlik san'ati, In: Ekmeleddin Ihsanoglu (tahr.), Usmonli davlati va tsivilizatsiyasi tarixi, II, Istanbul 2003, 645-652 b
2. Murodov A., O‘rta Osiyo xattotlik san‘ati tarixidan, T., 2001.
3. Turk yoritish san'ati - Ayse Ustun, turkiy kitob san'ati simpoziumi 32-47 betlar, ISMEK yayinlari 2007.
4. Usmon Turon. Turkiy xalqlar mafkurasi. T., Cho‘lpon, 1992.